

POHYBOVÉ AKTIVITY V TĚHOTENSTVÍ

Darina Kopřivová

POMAD, Praha

Uplynulých 15 let přineslo úplně nový pohled na těhotenské pohybové aktivity. Těhotenství již není diagnóza k uložení na lůžko a všech pro je víc než proti! Čím dál víc těhotných žen stojí o zdravý pohyb v těhotenství. Problémem je kvalita nabízených služeb. I tady se projevuje náš český přístup – co není zakázané, to je povolené!!! A tak s těhotnými ženami cvičí kdekdo, a co je nejhorší, mnohdy velmi neodborně. To nás neustále přesvědčuje, že těhotná žena vydrží hodně. Ale jak si má vybrat? Co je kritériem kvalitního vedení cvičení?

Hlavní účely těhotenského cvičení:

Udržení organismu v dobré tělesné i duševní kondici a tím vytvořit předpoklady pro zdravý vývoj plodu je prvořadé. Pomáhá omezit změny, které těhotenství a porod způsobí ženskému organismu. Přípravuje organismus na porod, aby jeho průběh byl co nejlepší a rodičku zbytečně nevyčerpal a zároveň ulehčuje období po porodu.

Doporučené pohybové aktivity:

- Specializované těhotenské cvičení (LTV)
- Cvičení ve vodě
- Břišní tance
- Gravidjóga
- Volné plavání
- Chůze

Podmínky pro samostatné vedení těhotenského cvičení:

- Dostatečná znalost anatomie
- Dostatečná praxe v gynekologii a porodnictví
- Praxe ve vedení LTV pod dohledem
- Tělesná zdatnost
- Individuální přístup

Pak vytvoření žádoucího prostředí: čistota, větrání, teplo, kultura prostředí, hygienické zázemí, časová dostupnost, dostatek pomůcek.

Před zařazením do LTV je nutné obeznámit se se zdravotním stavem ženy: náhled do těhotenského průkazu, dotaz na doporučení lékaře, užívání léků, zaměstnání – typ práce, pohybové aktivity před

Moderní babictví 12, 2007

---

těhotenstvím, rozsah a typ odpočinku, rodinné zázemí (počet a věk dětí...). Následuje zhodnocení, zařazení, doporučení, poučení. Pojištění cvičících žen je povinné ze zákona!!!

Účelné cvičení zahrnuje:

DÝCHÁNÍ

Celá naše populace dýchat neumí. Správné dýchání = porozumět mechanismu normálního dýchání, střídání fází:

- 1 – nádech (aktivní) – bránice stažená
- 2 – výdech (pasivní) – bránice uvolněná

Rozdíl mezi tradičním dýcháním je v tom, že těhotná zahajuje dechová cvičení aktivním výdechem ústy a zapojí břišní svaly, které vytlačí vzduch z plic. Návčik lze provádět v různých polohách, i podle toho, které ženě vyhovují. Těhotná dýchá rychleji: má zvýšený objem v krevním řečišti, proto srdce bije rychleji, aby jej zvládlo.

Návčik abdominálního – břišního dýchání je základ pro další těhotenské cvičení. Je velmi důležité, zlepšuje okysličení těla a tudíž plodu. Na konci těhotenství bývá bránice posunuta směrem nahoru o 4 cm i více, což způsobuje dušnost. Ulehčíte jim dýchání se zvednutými pažemi za hlavou. Ventilační dýchání patří do návčiků. Nádech = výdechu – tzv. mašinka a pejsek. Opět s důrazem na výdech, s přitažením břišních svalů.

OBĚHOVÝ SYSTÉM

Hormonální změny

- zpomalený žilní tok
- oběhové potíže: otoky, křečové žíly na nohou a zevních rodidlech
- hemeroidy

Nejideálnější je těmto problémům předcházet. Vadí dlouhé nehybné stání, sezení s nohama křížem, doporučit ležet s nohama výš než srdce, naučit správné držení těla atd.

Cvičení: masáže lýtek o kolena vleže, rotace v kotnících, vsedě přitahovat prsty DK, vestoje přešlapování se vzpěrou o zeď, kroužení zápěstím...

SVALY PÁNEVNÍHO DNA (SDP)

Hrají významnou roli v ovládní močení a vyměšování, podporují dělohu a močový měchýř, jsou nezbytné k dosažení ženského orgasmu. První příčina oslabení jsou těhotenství a porod a pak i hormonální změny, při kterých jsou SDP méně schopny kontrakce. Následky jsou úniky moči či střevních plynů, pokles orgánů, snížení sexuálního uspokojení. Tento problém je po porodu u 50 % žen dočasný a 10 % u žen přetrvává.

Moderní babictví 12, 2007

Prevence: protahovat SDP před otěhotněním (tzv. metoda Kegelových cviků), posilovat SDP v těhotenství a zpevňovat po porodu. Ženy, které cvičí, mají po porodu méně problémů s únikem moči.

Cvičení: v různých polohách (vlna, mžik, gejša) svěrače vtáhnout s výdechem a přitažením břišních svalů, s nádechem kompletní uvolnění. V těhotenství se nedoporučuje dělat přestávky u močení – zvyšuje se tak riziko infekce!!!

BŘIŠNÍ SVALY

Slouží jako opora břišní oblasti. Jsou součástí opěrného systému páteře a umožňují různé pohyby trupu. Napínáním a natahováním v těhotenství dochází k jejich oslabení. Tím se těžiště ženy přesouvá dopředu. Zvýšené prohnutí ve spodní části zad (lordóza) = bolesti a stávají se nedostatečnou oporou pro dělohu u kontrakce. Řešením je pravidelné posilování, po dobu celého těhotenství. Pozor: nevhodným cvičením můžete poškodit jiné svalové partie.

Pravidlo č. 1 – posilování musí postupovat od nejhluběji uložených svalů ke svalům na povrchu.

Pravidlo č. 2 – každému cvičení na posilování břišních svalů musí předcházet kontrakce SDP, kterou je nutné udržet celou, v kompletním průběhu cviku. Důvod: zvýšený tlak na vnitřní orgány oslabuje SDP.

Pravidlo č. 3 – přímé břišní svaly posilovat ve funkční poloze a v protažení (ne ve zkrácené poloze). Lehky a sedy se v těhotenství nedoporučují – dochází u nich ke zkrácení přímých břišních svalů, zvyšuje se tlak v oblasti břicha a přímé břišní svaly se od sebe vzdalují, až dojde ke vzniku kýly – diastáza přímých břišních svalů. Cvičíme v horizontální poloze.

Hluboko uložené svaly – příčný břišní sval – jeho pevnost zabraňuje lordóze. Cvičení. Vleže na zádech stáhnout SDP, pozornost věnovat zatažení břicha a sevření břišních svalů během výdechu. Kontrolujeme rukou na spodní části břicha u kyčelní kosti. Ve II. etapě to cvičíme vkleče a zvyšujeme náročnost s pouze třemi opěrnými body. Až ve III. etapě přitahujeme přímé břišní svaly za pomoci hluboko uložených svalů a svalů na střední úrovni.

ZÁDA

Těhotenský hormon relaxin uvolňuje vazy, což způsobuje větší mobilitu kloubů. Prohloubení lordózy má za následek kyfózu. To vše znamená pro těhotnou bolesti zad. Těmi trpí 49 % těhotných. Prsa dokáže zvýšit tělesnou hmotnost z 0,5 kg na 1,7 kg. Proto je nutné posilovat stabilizátory páteře – hluboko uložené břišní svaly a rozpohybovat svaly v hrudní a krční oblasti páteře.

Cvičení: Vkleče vytahujeme záda, kočičí hřbety, dřepy u zdi, cvičení se středně velkými míči opřenými o zeď, protahování šíjových svalů...

NOHY

Jsou nejzanedbávanější částí našeho těla. Přírůstkem hmotnosti a posunem těžiště trpí. Zborcení příčné klenby je časté právě v těhotenství. Opět je vhodnější prevence, než náprava škody.

Moderní babictví 12, 2007

Cvičení: chůze s vytočenými chodidly, práce chodidla s malými, různě tvrdými míčky, chůze chodidlem po zdi...

PAŽE

Koordinace v těhotenství dost vážne a zátěž paží odpadá s ohledem na těhotenství. Proto cviky pro zlepšení obojího můžeme propojit.

Cvičení: rotace v ramenou, loketním kloubu, zápěstí. Tlak dlaní proti sobě ve výši prsou. Různost pohybu paží...

RELAXACE

Následuje po každém cvičení. Po 20 minutách cvičení krátká relaxace na 2–3 min. Po ukončení cvičení 10 min., odpočinek.

Důvod – je důležitá k dosažení rovnováhy, odstraňuje napětí ve svalech, vnitřních orgánech, páteři i mysli. Zlepšuje fyzické i psychické zdraví, otevírá cestu k vědomému dýchání, může nahradit krátký denní spánek.

Podmínky – vyvětraná, ale teplá místnost; volný oděv; odstup od jídla minimálně 30 min; eliminace rušivých efektů; všeobecně příjemná, tichá, relaxační hudba.

CVIČENÍ VE VODĚ

Voda je přirozené prostředí pro mnoho žen. Cvičení ve vodě a volné plavání je ideální pohyb, hlavně ve třetím trimestru těhotenství. U plavání naznak si páteř nejvíc odpočine (nutnost těhotnou sledovat, aby se jí neudělalo nevolno). Voda nese třetinu jejich hmotnosti a proto je cvičení méně namáhavé. Neohrožuje plod! Ten je závislý na dodávce krve z placenty, ve které se průtok nemění. Samozřejmě, má své kontraindikace. Jsou obdobné jako u ostatního cvičení + kožní onemocnění a mykózy. Důležitý je výběr bazénu. V první řadě je to čistota vody, vhodnější jsou uhlíkové čističky než přemíra chlóru. Každá OHES vám poskytne výsledky, pokud tak neučiní majitel bazénu. Teplota vody by neměla být pod 29 °C a nad 31 °C. Vhodné jsou malé skupinky těhotných. Vhodné je třístupňové teplotní prostředí při opouštění bazénu.

BŘIŠNÍ TANCE

Neznamenají pouze pohyb, jsou i filozofií. Tančící ženy navazují na původní rituální smysl tance. Tanec plodnosti a rodiček.

Jak pomáhá? Posiluje svaly břicha a páteře. Uvolňuje pánev; lze jej tančit po celou dobu těhotenství; vzpřímené držení těla podporuje optimální polohu plodu; orientální hudba má meditativní prvky; dítě rytmickou hudbu slyší a vnímá harmonii pohybů; žena získává intenzivní kontakt se svým dítětem.

Terapeutické účinky břišních tanců – zlepší se pohyblivost kloubů; zmírní se pohyblivost páteře; posílí se svalstvo zad; uvolní se bloky – napětí a křeče svalstva.

Břišní tance nejsou omezeny věkem, postavou ani talentem, pouze kvalitní lektorkou s velkou zkušeností a hlubokou znalostí možností uplatňování vhodných prvků pro čas těhotenství.

JÓGA

Hlavním účelem je harmonizace osobnosti. Fyzicky i psychicky vyrovnaná matka svou harmonii přenáší na plod – práce s fyzickou a duševní složkou se prolíná.

Gravidjógu nemůže dělat každá těhotná a nemůže ji vést každá porodní asistentka. K těhotným musíte přistupovat s respektem. Pokud nevím, co dělám, nemůžu nikoho učit!!!

Ani kvalitní guru jógy ne vždy znají gynekologická omezení a hranice možností, které i normální stav těhotné ženy určuje. Jóga je vhodná pro zdravé ženy, které mají základy v tomto cvičení a práci s dechem.

Cvičení – k souhře těla i ducha dojde za určitých okolností. Pochopit techniku a význam cvičení. Polohy – ásany – se liší od sportu charakteristickými rysy. Každá má následující fáze:

- Relaxace 1–5 min – zbavení se nežádoucího napětí
- Zaujmutí ásany – pomalé, stíhat vnímat pohyb
- Výdrž v ásaně
- Návrat z ásany – opět ukončit pomalu
- Relaxace – prožít doznívající pocity z ásany, příprava na novou

Ásany jsou složeny do sestav, které tvoří harmonický celek. Význam v gravidjóze mají dechová cvičení. Při neznalosti reakce těla těhotné ženy mohou být reakce nepříznivé.

KONTRAINDIKACE cvičení v těhotenství tvoří dlouhý seznam a každý, kdo chce s těhotnými ženami cvičit, se v první řadě musí seznámit s ním.

Poučit o vhodnosti pohybových aktivit by měla porodní asistentka, lékař doporučuje a schvaluje s ohledem na zdravotní stav gravidní ženy. Již devadesátá léta pozměnila názor na těhotenské pohybové aktivity. Jeden z nejčastějších argumentů byla hypertermie. Výzkum domněnku o přehřívání plodu vyvrátil. Zdravá těhotná žena se nejen může – měla by se – věnovat cvičení mírné intenzity.

Ke cvičení s těhotnými přistupujte velmi odpovědně. Dobře posuďte své vědomosti a schopnosti. Kurs není zkušenost a nenaučí domýšlet. Do této sféry nepatří zlatokopectví!!! Těhotné ženy za námi přicházejí s důvěrou a proto je nesmíme zklamat.

*D. Kopřivová
koprivova.darina@pomad.cz*